

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**S. Augustinus, Episcopus in Africa Hipponensis, Veritatis
Evangelico-Catholicæ In Potioribus Fidei Controversiis
Testis Et Confessor, Contra Bellarminum Et Alios
Scriptores Papæos, antiquos pariter & ...**

Reiser, Anton

Francofvrti, 1678

Lib. II. cap. 5. & seqq. de Auxilio sufficiente

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72506](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72506)

Parabolæ in sequentibus agendi dabitur occasio, nunc sufficit ad hominem disputando ex Augustino rationem argumentandi Bellarminianam retulisse & retorsisse. *Septimum*, quod restat, argumentum pro gratiæ æqualitate Evangelici nullatenus faciunt suum, præsertim cum illâ Glosâ Pelagianâ, *si voluerint ipsi*, hæcenus non semel inculcato inter voluntatem & noluntatem hominis quoad negotium Conversionis discrimine, hanc videlicet solam esse in libero, vel potius servo hominis arbitrio, illam verò motam in solidum prævenienti gratiæ Dei adscribendam. Libenter etiam Evangelici quoad explicationem verborum Pauli de fidelium communi revivificatione vel à mortuis resuscitatione in Christo, id est, per Christum, ad vitam & beatitudinem æternam, subscribunt sententiæ Augustini, cui tamen visus est consensum denegasse *Cornelius à Lapide*, sibi met ipsi non constans atque dubius, quomodo hoc apostoli testimonium ritè sit intelligendum.

Unicus restat Augustini locus ex Commentario in Psalmos, quem uti Bellarminus ex mera liberalitate videtur exhibuisse, ita responsum, quo mentem ejus ad suas trahere laboravit partes, Evangelicis auctoritatem Doctoris augusti non aufert, sed confert potius. Hoc quidem negari non potest, sensum propriè liberalem ab Augustino in hisce verbis Divini Psalms non fuisse observatum, id, quod de his Commentariis Davidicis alii plures & pluribus exemplis observant. Verba tamen, quibus per sensum, uti vocant plerique Commentatores hodierni, anagogicum in medio Civitatis Ecclesiasticæ Deum esse dixit Augustinus, in terminis quasi terminantibus æqualitatem gratiæ ita clarè describunt, ut omnem respuant Glosam sensus contrarii illaricem, quam commentus est Bellarminus. Nam nulla voce vel syllaba poterit probare, loqui Augustinum ibi de auxiliis secundum Justitiam debitis, ubi locum habere possit personarum acceptio. Imò sibi met ipsi Bellarminus in antecedentibus est contrarius, dum *in Justitia* personarum acceptioem dicit locum habere, quam supra vitium esse dixit *contra Justitiam*. Quando autem extra Justitiam de Donis Gratiæ loquitur, iis nimirum, quæ Deus in vocatione hominibus ordinariè solet conferre & largiri, nihil est, quod impediatur, quo minus æqualem intelligamus Gratiam, multa autem sunt, quæ eam ponunt, nemine non vocatorum id per debitam mentis gratitudinem agnoscente, qui per hanc Vocationis gratiam sufficiens donum Fidei acceperunt, uti à contrario etiam nemo poterit jure obinæ qualem & insufficientem gratiam contra Deum tanquam minus sibi benevolum & salutis suæ cupidum conqueri.

CAPUT QUINTUM & seqq.

De

Auxilio ad salutem, Conversionem & peccati evitacionem sufficiente.

Contra Bellarminum non modò, sed *Iansenium* quoque *Ipsems* proposita Quæstio nos agere jubet, ut Veritas Evangelica in hoc etiam Controversiæ puncto inter errores media incedens via agnoscat, atque Augustinus contra non unius generis accusationes hic etiam Testis & Confessor ejusdem orthodoxus ex debito Ecclesiæ verè Catholicæ restituatur. De *Iansenio* quidem fateri cogimur, eum, uti in aliis Fidei punctis fundamentalibus contra recentiorum quorundam Scholasticorum innovationes multa graviter monuit ex Augustino, ita hic à regio tramine, & quidem contra mentem Augustini, ad alterum extremorum declinasse, & ob semel receptam irresistibilis Gratiæ, ejusdemque particularis hypothésin, adhibita vi quâdam, aliqua Augustini testimonia insigniter torsisse, atque sic non parvam Doctori sancto injuriam intulisse. *Bellarminus* autem, etsi contra hunc errorem ante *Iansenium* bene satis videatur ex Augustino scripsisse, quia tamen ex antecedentibus constat, quem foverit errorem circa distinctionem Gratiæ sufficientis & efficaciæ, hanc solis adscribens electis, illam verò tanquam inefficacem, & si dicendum est ex vero, verè insufficientem infidelibus, ob id ipsum debitæ ex Augustino censura subjectus, hinc, dum in hujus etiam Quæstionis tractatione

eun-

eundem semper insinuat, addito *Auxilii* termino pro vocabulo *Gratia*, cujus respectu supra quoque correctionem admittere fuit coactus, sine necessariâ animadversione non debet prætermitti, sed potius Veritas ex Augustini consensu contra utrumque Antagonistam reponi in solido. *Bellarminus* rem hanc diversis agit propositionibus, quas antecedentibus ordine & numero succedere voluit. Quinta igitur post secundam proximè excussam hæc est: *Auxilium sufficiens ad salutem pro loco & tempore, mediata vel immediata omnibus datur.* Videri posset orthodoxa factis hæc propositio, nisi error latens jam fuisset indicatus, ut uberiori non opus habeat expositione. Nunc ad ea respiciendum est, quæ Augustini adtinent auctoritatem. Et quidem post testimonium ex Psalmo post decimum nono, Augustini quâdam paraphrasi ex Commentario ejus illustratum, inter plura ad propositionis confirmationem provocat ad classicum Apostoli Pauli locum, universalem, omnibus sufficientem & simul efficacem in se, atque adeo æqualem Dei Gratiam sequenti verborum tenore commendantis, *Vult omnes salvos fieri, & ad agnitionem Veritatis venire*; addens, exponi cum variisquidem modis ab Augustino, sed illam Expositionem maximè videri congruere Apostoli sententiæ, quam habeat in libro *de Spiritu & literâ*, exponendo Quæstionem, *cur Deus non det omnibus velle credere, cum velit omnes salvos fieri?* hac responsione subjecta, *Deum velle omnes fieri salvos, sic tamen, ut non adimat eis arbitrium liberum, quo vel bene utentes, vel male judicantur justissimè*, addito, *infideles contra Dei voluntatem facere, cum Evangelio non credunt, non tamen vincere voluntatem Dei, quoniam experiuntur in suppliciis potestatem ejus, cujus misericordiam in Donis contempserunt*; posita etiam similitudine Domini, qui vult, ut omnes servi laborent in vinea, sic tamen, ut, si quidam noluerint operari, detrudantur in pristinum. *Bellarminus* hanc adponit Epicrisin, *Ex his intelligimus, hanc fuisse Augustini sententiam de hoc Apostoli loco, Deum velle omnes fieri salvos, quia dat omnibus, undè possint velle credere & salvari, sic tamen, ut, si noluerint ipsi, non salventur, sed ad supplicia destinentur æterna.* Post ubi propositionem hanc alius Patrum testimonio munivit, ad Augustinum veniens monet, cum præter hunc locum ex opere de Spiritu & literâ alium habere apertissimum in opere de libero Arbitrio, iisdem verbis repetitum & confirmatum in opere de Natura & Gratia, ne fortè post exortam hæresin Pelagianam dicatur revocatus, quo respondeat hominum querimoniæ, dicentium, *se non posse vincere Concupiscentiam & ignorantiam*, verbis sequentibus: *Rectè fortassis quererentur, si erroris & libidinis nullus victor existeret. Cum verò ubique sit præsens, qui multis modis per creaturam sibi Domino servientem vocet aversum, doceat credentem, consoletur sperantem, diligentem adhortetur, conantem adjuvet, exaudiat deprecantem; non tibi deputatur ad culpam, quod invitatus ignoras, sed, quod negligis querere, quod ignoras, neque illud, quod vulnerata non colligis membra, sed quod volentem sanare contemnis.*

Hæc ad propositionem quintam ex Augustino, sequitur sexta, quæ ita habet: *Auxilium Dei sufficiens & necessarium ad resurgendum à peccato, etsi nulli desit pro tempore & loco, non tamen abest omnibus momentis.* Hanc propositionem non à se primum dicit adseri, sed ante se eandem confirmasse *Alphonsum Tostatum, Adrianum* hujus nominis sextum Papam, *Thomam Cajetanum, Iohannem Rossensem, Driedonem, Quardum Tappirum, Andream de Vega.* In recognitione autem monet observandum, Authores istos, non hoc solum dicere, quod ipsè, sed aliquid etiam aliud quod ipsè non dicat, videlicet, aliquibus hominibus vel ob gravitatem, vel ob multitudinem peccatorum in reliquâ vita DEUM certo decreto Auxilium denegare, citatis nominatim *Tostati, Adriani, Cajetani* verbis, quibus præter *Anselmum & Isidorum Hispanensem* favere etiam videatur Augustinus in *Explicatione quarundam sententiarum Epistola ad Romanos*; his verbis: *Non deputabatur Pharaoni in peccatum, quod Deo non obtemperaret, quoniam obdurato corde non poterat obedire.* *Bellarminus* addit, Ego, sicut tantos Authores reprehendere non audeo, ita pium esse credo, sentire de DEO in Bonitate, ut nulli sint, qui pro tempore & loco, dum vivunt, Divinæ Gratiæ respectu non visitentur. Nunc septima succedit propositio: *Auxilium sufficiens ac necessarium ad vitanda peccata omnibus hominibus & omni tempore vel immediate vel mediata à Divina Benignitate præstatur.*

Ad ultimum hujus propositionis partem confirmandam duplici utitur testimonio ex Augustini scriptis, quorum prius est ex opere de *Natura & Gratia*, ubi hunc in modum scripsit, *Admonet nos Deus facere quod possumus, & petere quod non possumus*. Posterius ex opere de *Gratia & libero Arbitrio*, sequentibus verbis, *Ideo quaedam jubet, quæ non possumus, ut sciamus quid ab illo petere debeamus*. Integram verò propositionem ex initio Commentarii in Psalmum quinquagesimum & sextum, vel juxta Ebræos septimum confirmat, Augustino ita scribente, *Non imperaret hoc Deus, ut faceremus, si impossibile indicaret, ut hoc ab homine fieret. Si considerans infirmitatem tuam defecis sub Præcepto, confortare in Exemplo. Sed & exemplum multum est ad te. Adest ille, qui præbuit exemplum, ut præbeat & auxiliium*. Quia autem observavit Bellarminus, ea Augustini in Explicatione quarundam sententiarum Epistolæ ad Romanos verba, quæ in citatâ *Recognitione* sibi falsus est aliqua ex parte adverbium, videri esse contraria argumento, quod ordine tertium ad propositionis confirmationem de excæcatis & obduratis adduxit, ideò de conciliatione non parùm fuit sollicitus, laborans strenuè, ne Augustinum videatur deseruisse. In genere observat, Augustinum de Judæis excæcatis & obduratis disserentem monere, *ne quisquam propter ejusmodi excæcationem audeat negare liberum arbitrium, aut excusare peccatum*. Alibi apertissimè eum dicere, *reos fieri & verè proprieque peccare illos etiam, qui à Deo deserti suis cedunt cupiditatibus, à Diabolo superantur atque vincuntur*. In specie ad locum, qui videtur huic sententiæ contrarius, notat, Augustinum, cum ait, *Pharaonem non peccasse, quando jubenti DEO non parebat*, videri significare voluisse, non potuisse Pharaonem obedire ex corde, ita ut converteretur, & ideò non fuisse imputatum illi in peccatum, quod non converteretur, quoniam pro eo tempore converti obdurato corde non poterat, cum quo tamen benè cohæret, *inserit Bellarminus*, ut potuerit Pharaonem facere secundum substantiam operis, id quod DEUS jubebat, & ideò peccasse, quia non facit.

Addit tandem, fortassis etiam postea mutavit sententiam Augustinus, quia in aliis locis jam citatis aliter longè loquatur de peccatis obduratorum, quam in hoc libro loqui videatur. Ad argumenti, porro hujus, quod de excæcatis & obduratis sumserat Bellarminus, adunctionem, quod videlicet nemo peccet in eo, quod vitare non potest, quam esse scribit certissimam, aliqua citat Augustini loca, ex quibus veram existimat esse propositionem, nemini unquam deesse auxiliium, quo possit vitare peccata. Hoc autem non contentus, iis etiam facere satis studuit Bellarminus, quæ ab aliis contra hanc rationem tertiam vidit objici, inter alia verbis Christi Phariseos ita adloquentis: *Si cæci essetis, non haberetis peccatum, &c.* quæ Augustinum exponere dicit rectè, *quod cæci dicantur à Domino, qui agnoscunt suam cæcitatem, videntes autem, qui lumen sibi arrogant, cum revera sint cæci*. Præterea introducit eum de inceptu Lothi cum filiabus disputantem, *quod videlicet non fuerit voluntarius, nisi in causa, id est, Ebrietate, adeoque non puniendus, quantum merebatur incestus, sed quantum merebatur Ebrietas, quia non fuerit peccatum à causa sua distinctum*.

Subjungit proximè Bellarminus, *Quod si omnia excæcatorum & obduratorum peccata non essent peccata, nisi in causa, id est, in peccato originali, non possent puniri in Gehennâ, nisi penâ mitissimâ; nam originale peccatum ex Augustini doctrinâ mitissimam meretur penam*. Et post aliqua, itaque Augustinus rectè scribit, *ea, quæ volumus rectè facere, & ob ignorantiam aut difficultatem ex originali peccato natam non possumus, non dici peccata, nisi improprie & per figuram Metonymiæ, quomodo linguam adpellamus verba, quæ per linguam offeruntur*. Et capite antecedente dixerat, *illa sola verè ac proprie dici peccata, quæ per liberum arbitrium possunt vitari*. Alibi etiam distinguit peccatum originis à peccato vitæ propriæ, quod illud alienâ, hoc autem propria contrahatur voluntate, scribens, *Sine propria voluntate nullum vitæ propriæ potest esse peccatum*. Neque, scribit Bellarminus, per propriam voluntatem intelligit actum voluntatis quemcunque, sed solum actum liberum, qui sit in nostra potestate; nam opponit propriam alienæ &c. Denique idem Augustinus inquit, *Sive iniquitas, sive injustitia, nisi esset in volun-*

cap. 43.

cap. 16.

NB.

Tract. 53.
in Joh.
lib. 7. in
Jul. c. 5.

Joh. 9.

lib. 22. con-
tra Faust.
c. 44.lib. 3. de
lib. arb.
c. 19.lib. 1. de
peccat. me-
rit. c. 35.l. 22. con-
tra Faust.
c. 78.

voluntate, non esset in potestate. Porro, si in potestate non esset, nulla pœna justa esset. Quod non sapit, nisi qui desipit.

Inter objectiones postmodum præter quædam Scripturæ loca, etiam diversa septem ex Augustino testimonia recenset, ad singula tamen respondens, ut nunc videbitur. *Primum* ex opere Retractionum hoc est: *Qui cogenti cupiditati voluntate bona non potest resistere, jam hoc ita peccatum est, ut sit etiam pœna peccati.* Quod si aliqui cogenti cupiditati resistere non possunt, quæ Bellarmini est ex mente adversariorum argumentatio, certè non habent auxilium sufficiens ad non peccandum. Rursus ibidem, *Quantum est, quod valet voluntas, nisi fortè, si pia est, ut oret auxilium?* Ergo, addit Bellarminus, non ex sua, sed opponentis mente, si voluntas non sit pia, non habet auxilium sufficiens, ne quidem ad orandum. *Respondet autem,* Non desunt, qui cogenti cupiditati resistere non possunt, manente ea cupiditate, tamen non necessariò ea cupiditas in ipsis hæret, possunt enim cum auxilio DEI illam exuere; quod auxilium nemini deest, quo tempore præceptum occurrit observandum. At si voluntas non est pia, non potest, ne auxilium quidem, petere. Ita est, potest tamen pia fieri, si Gratia prævenienti voluerit consentire. *Secundum* ita habet, *Peccatum est, cum vel non est charitas, quæ debet esse, vel minor est, quam debet, sive hoc voluntate vitari possit, sive non possit; quia si potest, præsens voluntas hoc facit; si non potest, præterita voluntas hoc facit.* Bellarminus respondet, Augustinum loqui de eo, quod non potest vitari, non absolute, sed ex hypothesi, quia videlicet non potest vitari dominante prava cupiditate, sed potest per gratiam DEI dominatus auferri cupiditati, ut non regnet peccatum in nostro mortali corpore. *Paucis interjectis,* sic intelligit Augustinus illud Johannis de Phariseorum incredulitate, *Non poterant credere, quia dixit Esaias, excæcavit oculos eorum;* dicit enim, *illos non potuisse credere Mentis cæcitate durante potuisse tamen removere cæcitatem.* Et in ipso libro de Perfectione Justitiæ, postquam dixerat, peccatum esse, sive vitari possit, sive non possit, continuo subjungit, *Et tamen vitari potest, non quando voluntas superba laudatur, sed quando humilis adjuvatur.* Tertium sequitur, *Dederat adjutorium primo homini, sine quo non posset permanere, si vellet.* Et infra, *Si autem hoc adjutorium ei defuisset, non utique sua cecidisset culpa. Nunc autem quibus deest tale adjutorium, jam pœna peccati est; quibus autem datur, secundum gratiam datur, non debitum.* Addit Bellarminus ex opponentium sententia, videtur Augustinus apertissimè hoc loco dicere, adjutorium necessarium ad non peccandum non omnibus dari; nam si omnibus daretur, non esset in ullo pœna peccati ejus carentia.

Atqui dicit Augustinus, quibus autem deest, jam pœna peccati est. Et præterea distinguit Augustinus duo hominum genera, unum eorum, quibus hoc adjutorium in peccati pœnam, id est, ex Justitia non datur; alterum eorum, quibus ex Misericordia & Gratia datur. Non igitur omnibus datur, *Bellarminus respondet,* Augustinum non loqui de adjutorio necessario ad vitanda singula peccata, sed de adjutorio necessario ad vitanda omnia, hoc est, ad perseverandum sine omni peccato, & per adjutorium intelligere Gratiam habitualementem. *Quartum* succedit, *Scriptura Epist. 107. ad Vitalem,* *Gratiam DEI non omnibus dari.* Bellarminus respondet, Augustinum loqui de Gratia, quæ discernit fideles ab infidelibus, & justos ab impiis, sicut alibi etiam loquitur, vocans Gratiam ipsam Fidem & charitatem, sive illam persuasionem internam, quæ facit nos reipsum velle credere & converti. *Quintum* porro accedit, *lib. I. de Prædest. Sanct. c. 5. de Gratia Christi, c. 46.* quo Gratiam DEI necessariam esse dicit Augustinus, *non solum, ut possimus velle & facere, sed etiam, ut velimus & faciamus.* At non habent, ita iterum Bellarminus argumentatur opponentis loco, omnes Gratiam DEI, quæ velint & faciant; igitur non habent omnes Gratiam necessariam. *Respondet autem,* Pelagianos distinxisse inter posse, velle & facere. Et posse quidem dicebant nos habere ex dono DEI, quoniam à DEO habeamus liberum Arbitrium, in quo sit ipsa possibilitas. At velle & facere dicebant esse nostrum, neque in his egere nos Gratia Dei. Contra errorem hunc scribit Augustinus, *Gratiam DEI non solum dare nobis posse, quia videlicet dat arbitrii libertatem, sed dare etiam velle & facere, quia liberum arbitrium non potest suis viribus solis velle & facere.* Itaque aliter accipit eo loco Au-

Epist. cit.
ad Vital.

Augustinus posse, quam nos accipimus. Nos enim per posse intelligimus, quod ipsum velle & facere sit in potestate voluntatis à DEO præparatæ & adjunctæ; Ille verò per posse intelligit ex mente Pelagianorum solas vires liberi arbitrii. Sextum subjungitur, quo Augustinus probat, Fidem esse Dei donum, ex orationibus, quas pro infidelibus fundit Ecclesia, quæ, ut ipse dicit, essent supervacaneæ si possent infideles sine Dei auxilio velle credere. At idem sequi videtur absurdum, si dicamus, auxilium sufficiens omnibus dari. Quorsum enim oramus pro infidelibus, si jam habent omnes auxilium, quo possunt credere, si velint? Bellarminus respondet, Augustinum efficacissimè Pelagianos & eorum reliquias ex orationibus Ecclesiæ refellere. Illi enim docebant, Deum non prævenire homines Gratia suâ, sed expectare, ut ipsi veniant & Gratiam petant. Quod si ita esset, frustra peteret Ecclesia, ut Deus credere nolentes ad Fidem converteret, & ex nolentibus faceret volentes.

lib. 4. contra
Jul. c. 8.

At contra nos argumentum illud ex orationibus Ecclesiæ nihil omnino concludit. Fatemur enim, Dei Gratiam sæpius efficere, ut infideles etiam obstinati convertantur & credant. Et quamvis pie credamus, Deum corda omnium pro tempore & loco pulsare, rectissimè tamen petimus à Deo, ut sæpe ac sæpius pulset, & non solum pulset, sed etiam per efficacem Gratiam aperiat corda pertinacium & obduratorum; præsertim cum sciamus, Deum velle multa Beneficia in homines conferre, sed simul velle pro iisdem orari & supplicari, & non nisi per orationes sanctorum velle ea concedere. Septimum restat & ultimum, ubi falsum esse docet Augustinus, Deum velle omnes fieri salvos, si & ipsi velint, & probat, quoniam si res ita se haberet, Deus esset benevolentior sceleratissimis, quam innocentissimis, quoniam vellet salvos fieri omnes adultos, quorum multi sunt, qui nolunt, & non vellet salvos fieri omnes parvulos, quorum nemo est, qui nolit. Bellarminus respondet, Augustinum disserere contra Julianum, qui existimabat, Deum non velle absolute ullum salvare, sed omnes sub conditione, si & ipsi velint, præveniendo videlicet Deum sua voluntate, qui quidem error, addit Bellarminus, evidenter ex prædestinatione parvulorum refellitur, qui per Baptismum salvantur, cum tamen sua voluntate minimè prævenit Deum. Rursus ita pergit respondendo, docebat Julianus, parvulos nullum habere peccatum, & si decedebant absque Baptismo, habituros suam quandam vitam æternam extra Regnum Cælorum, & ideo solum de adultis dicebat, Deum velle omnes salvare, si & ipsi velint. Hunc errorem accommodatè refellit Augustinus illo argumento, quod Julianus faciat Deum sceleratissimis, quam innocentissimis & purissimis ab omni labe peccati benevolentiorum.

At, porro scribit Bellarminus, ex sententiâ nostrâ non sequitur hoc absurdum, primo, quia parvulos non baptizatos non censemus esse innocentes, sed peccatores. Secundo, quia non dicimus, Deum non velle ullum salvare absolute voluntate, imò credimus, Deum absolute voluntate vel salvare multos, tum parvulos, tum adultos & absolute voluntate alios non velle salvare, tum parvulos, tum adultos. Tertio, non dicimus, Deum antecedente voluntate velle salvare solum adultos, sed etiam ad parvulos hanc voluntatem extendimus, quamvis aliter parvulis, aliter adultis sufficientia provideat remedia; nam parvulis in parentibus suis præbet auxilium, adultos autem ipse per se vocat, excitat, illuminat. Illud tamen est verum, neque ab Augustino negatur, Deum interdum esse benevolentiorum aliquibus adultis & sceleratissimis, quam multis parvulis minus malis. Quis enim audebit inficiari, benevolentiorum fuisse Deum Paulo, Matthæo, Magdalena, Latroni in Cruce secum pendenti, quam plurimis parvulis sine Baptismo decedentibus, cum tamen eos adultos longè deteriores fuisse istis parvulis non liceat dubitare? At si Deus vult antecedente voluntate omnes fieri salvos, non solum adultos, sed parvulos etiam; cur Augustinus contendit, per vocem omnes intelligi multos, id est, omnes, qui salvantur, non omnes absolute respondeo, inquit Bellarminus, quia voluit hunc locum exponere de voluntate absolute, secundum quam Julianus existimabat Deum neminem velle salvare; alioquin ipse etiam Augustinus in libro de Spiritu & literâ hunc eundem locum de voluntate antecedente exposuit.

Hæc

Hæc prolixè satis Bellarminus, bona iterum, ut in antecedenti Quæstione factum, malis immiscens, ac contra seipsum, (quod hæcenus observatum non semel, hic quoque scribens, quod suo ostenditur loco, ubi ordo examinis eo nos deducet. In genere autem circa ipsam propositionem *quintam* de auxilio sufficienti, quod à Deo omnibus pro tempore & loco, mediàtè vel immediatè dari ad salutem defendit, notandum, videri posse non immerito mirum, quod eam non nisi sub termino *Probabilitatis*, ut ex fine capitis quinti patet, lectoribus commendaverit, cum tamen nuper scriptor, *Franciscus Macedo*, Augustinianus, in Collationibus Doctrinæ Scoti & Thomæ, et si contrariæ opinioni particularitatem defendenti addictus, agnoscere fuerit coactus, Catholicos, uti vocat, Doctores, præsertim Scholasticos, *magno eam consensu arripuisse*, & post Patres Græcos pariter & Latinos, quorum nomina recensentur, *omnes penè in eandem conspirasse*, quos itidem numero non pauco additis eorum scriptis commendat, quamvis non tacitis eorum quoque nominibus, quibus alia placet sententia, *Augustino* præ omnibus aliis laudato, tanquam ad hos posteriores, non priores illos pertinente, de quo post videbitur. *Joh. Baptista Gonetus* etiam, in Clypeo Theologiæ Thomisticæ contra novos eius impugnatores, tres circa quæstionem hanc proponens authorum sententias, de prima, quæ omnibus (etiam) reprobis media ad salutem sufficientia dari à Deo docet, expressè adierit, *eam tenere recentiores communiter*, utut de secunda, quæ inter adultos & parvulos distinguit, illis, non istis sufficientia conferri media statuens, è *Vasquezio* moneat, *hanc docere Theologos omnes alicujus notæ*, de tertia quoque, quæ non omnibus reprobis ea conferri, sed quosdam in peccati pœnam illis privati existimat, ex eodem *Vasquezio* observans, esse eam Augustini, quam ipse *Gonetus* etiam, et si cum quadam limitatione verbi *dare*, prout correlativum est ad verbum recipere, ex Augustini autoritate suscepit defendendam, nobis ad Bellarminum nunc respicientibus, visuris, quomodo propositionem suam ex Augustino demonstravit, *Iansenio* ad partes vocato, universaliter sufficientem & communem omnibus Gratiâ nullatenus admittente, quod non parvum videri debet momentum, cujus respectu hæcenus Evangelici, qui alias non pauca Jansenii contra recentium Scholasticorum Theologiam Monita suo adprobant calculo & in acceptissimis habent, ejus Augustino non in omnibus potuerint subscribere, sed jure aliqua in eo emendanda adque sanio rem sensum ex ipsomet Augustino ritè intellecto reducenda desiderarint. Specimen hujus potest præbere quæstio præsens, circa quam uti Bellarminus ex aliqua parte ad Augustini & Evangelicorum sententiam videtur inclinare, ita Jansenius è contrario amplexus est opinionem his oppositam, ad Augustinum provocans quidem, sed non ea dexteritate, qua in cæteris Fidei capitibus. Ante omnia autem, quia Bellarminus cum pluribus aliis ad auxilii pro omnibus sufficientiam sufficienter demonstrandam usus est testimonio Pauli de universali voluntate Dei satis manifesto, agnoscens quidem, variis ab Augustino modis id expositum fuisse, eam tamen ex libro de *Spiritu & litera* proferens expositionem, quam Apostoli sententiæ quam maximè putavit congruere, maximum in eam fecit impetum *Iansenius*, plurimum conatus, ut hoc telum adversariis extorqueret, atque Augustinum ad suas & sequacium traheret partes, scribens, *Scholasticos recentiores tam enormiter hic aberrasse, ut directè oppositum ejus, quod Augustinus ex professo docuit, ipsi ex professo ex verbis ejus excusperint*. Quis non miretur, inquit, hoc tam oculatis viris accidere potuisse? Quis verò miretur, postquam accidit, eos in mirabilium hallucinationum seriem, uno errore ex alio consequente, præcipitatos, totam Christianæ & Medicinalis Gratiæ faciem esse perturbatam?

T. I. Col-
lar. 12.
Differ. 3.
Sect. I.
p. 517.
& seqq.

T. II. Disp
V. Artic. 5.
p. 95.

T. III. II.
c. 30. p. 219
& seqq.

Addit se in antecedentibus declarasse, quod objectionem adversantium Augustino pro ipsius doctrina ceperint, idemque in sequentibus demonstraturum, eos non dissimiliter objectiones contra Christi gratiam pro solutione erroremque pro veritate cepisse. Et postquam revocavit in memoriam, Augustinum antequam suscepisset Episcopatum, in illo errore Pelagiano hæsisse, quem postea Massilienses amplexi sunt, videlicet, *Fidem, quæ primitus Deo credimus, non à Deo per gratiam dari, sed præcedente Veritatis præconio ex libero proficisci arbitrio*, adversus quem errorem sæpè postmodum disputaverit Augustinus, illamque quæstionem, in quâ

tam proclivem periculosumque lapsum suo senserat malo, non semel solvisse, tam ante exortum hæresis Pelagianæ, quam contentione per hanc motâ jam fervente diversis operibus & scriptis; in specie & nominatim ad librum de *Spiritu & littera* progreditur, in quo eum solvisse hanc Quæstionem dicit, quod ita manifestum esse putat, ut prodigii loco sit, quomodo in mentem erudito alicui venire possit, verba, quæ ex illa disputatione pro sententia decerpserunt, Bellarminus videlicet cum sequacibus, Augustini sensum continere, nisi quia excogitata arreptaque opinio quoquo modo in sanctissimi Doctoris autoritate fundanda videbatur.

Iterum post plura ex variis locis parallelis adducta putat, Augustinum hoc in loco non suam tradere Doctrinam, sed adversariam; *non docere, sed disputare; non adserere, sed refellere, adeoque mirabili hallucinatione recentiores objectionem pro solutione, responsum Pelagianam pro Augustini doctrina, pro veritate errorem accepisse.* Gravis omnino hæc est accusatio, & non nihil æstimanda, quia de Augustini consensu in materia de auxilio omnibus sufficiente, adeoque Gratia Dei & voluntate erga omnes in universoni homines universali actum erit, si locus hic & pauci quidam alii tanquam impertinentes & inidonei erunt seponendi. Atqui non contentus hac accusatione *Iansenius*, ubi in sequentibus laudatum Apostoli locum ex professo sumit exponendum, prolixius eam & uberius longè profecutus est, triplicem proponens hujus testimonii Paulini Explicationem Gratia universali contrariam, Augustini semper autoritate simul adducta. *Primam* esse dicit, ut Deus dicatur omnes homines velle salvos fieri, accommodata scilicet distributione, omnes, qui nimirum salvantur, seu quod idem est, quia nemo fit salvus, nisi quem Deus voluerit salvum fieri, &c. *Secundam* verò, per quam in verbis Apostolicis intelligenda sit distributio non pro singulis generum, hoc est, pro omnibus omnino hominibus, sed pro generibus singulorum, hoc est, pro omni genere hominum, Judæis & gentibus, servis & liberis, Principibus & privatis, doctis & indoctis, adultis & parvulis, viris ac mulieribus &c. *Tertiam*, ut DEUS dicatur omnes homines velle salvos fieri quia facit, ut sancti homines salutem omnium velint & optent & orando desiderent, non voluntate signi tantum præcipiendo, ut omnium salutem velint, sed eis etiam hanc ipsam voluntatem, hoc desiderium, hanc sollicitudinem inspirando. Ex his tribus lectori liberum relinquit, quam velit eligere, cum singulæ earum Textui Apostolico non mediocriter congruere ex Augustino videantur, ut nulla sanè necessitas sit, ad illam Pelagianis omnibus probatam Expositionem fugere, quasi omne alioquin effugium esset interclusum.

Necessum fuit hæc ex *Iansenio* prolixius aliquanto adponere, quia is neque primus, neque solus de testimonio Apostoli ac Augustini circa ejus sensum mente ita scripsit, sed plures & olim habuit, & adhuc hodiernum habet, qui idem non tam constanter, quam pertinaciter urgent, quamvis utriusque autoritas sufficienter in gratiam veritatis orthodoxæ sit demonstrata & ab objectionibus in contrarium vindicata. Restat nunc, ut de Augustino ad Pauli sententiam secundum hypothefes Evangelicorum solliciti videamus, ad quorum partes jure meritoque debeat referri, ne porro hinc indè trahatur, ac in dubio sit, quid sanctus hic Doctor, uti in cæteris Fidei capitibus, ita in hoc etiam publice contra veritatis hostes docuerit. Antequam verò id fiat, *Iansenio* ad alterum, ut vidimus, extremorum hic declinanti opponendus est ex Scholâ Pontificia, qui causam universalis DEI Gratia & auxilii omnibus æqualiter sufficientis ad Augustini mentem agat eundemque orthodoxis restituat.

Est is è numero plurium, qui *Iansenium* scriptis oppugnarunt, *Dionysius Petavius*, si ullibi, hic certè pro Augustini sententia pugnant fortiter, & plerisque omnibus ferè palmam præripiens. Agnovit quidem, videri eum existimasse, DEUM neque salvos omnes esse velle, neque pro omnibus pati voluisse CHRISTUM; aliis autem DEUM velle omnium, nullo excepto, salutem, & ad eam

Theol.
Dogm.
T. 4. p. ult.
l. 13. de In.

ad eam capeffendam idonea Gratia ac Vocationis conferre subsidia, tum verò, ^{cap. c. 3. & seqq.} CHRISTUM quantum an ipso est, omnibus consuluisse, & gratiam vitamque morte sua peperisse, adeò, ut si qui ab eà excidant, qui quidem uti libertate sua possunt, vitio suo ac voluntaria pravitate jacturam illius faciant, tanquam ipsi gratia non gratia ipsis defuerit. Hanc sententiam posteriorem, quam *Petavius* suam facit, pluribus confirmare nititur ex Augustino locis, quæ omninò hic merentur legi, quatenus inserviunt Instituto. *Primus* est ex libro de *catechizandis rudibus*, ubi Pater augustissimus ita loquitur: *A pœnis sempiternis DEVS Misericors volens* ^{cap. 2. 6.} *liberare homines, si sibi ipsis non sint inimici, & non resistant Misericordiæ Creatoris sui, misit unigenitum suum.*

In margine notat, *Hincmarum* in libro de Prædestinatione legere, *omnes homines*, addens, etiam si vox *omnes* adjuncta non sit nihilominus ex iis, quæ proximè subjicit Augustinus, eundem existere sensum. *Secundus* est ex opere *retractationum*, ubi, quod antehac contra Manichæos in opere de Genesi scripserat, *illud, quod illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, pura eorum corda* ^{1. l. c. 3.} *illuminare, qui DEO credunt, & ab amore rerum visibilium & temporalium se ad ejus præcepta servanda convertunt, quod omnes possunt, si velint*, examinans, negat eo Pelagianos abuti posse, *Verum est enim*, ^{1. l. c. 10.} *inquit, omnes omninò homines hoc posse, si velint, sed preparatur voluntas à Domino, & tantum augetur munere charitatis, ut possint.* Animadvertendum hic dicit *Petavius* magnopere. Augustinum cum retractat hanc sententiam, id est, expolit, & à Pelagianâ vindicat calumnia, nihil in eo commutare aut modificare, quod dixerat, *posse omnes converti, si velint*; sed illud solum interpretari, quomodò possint converti, & quod erat omisum, supplere, nimirum, gratiæ adjectivum ad illam requiri Conversionem. *Tertius* est ex opere de *Spiritu & literâ*, quem tanquam præcipuum in primam collocavit aciem Bellarminus, circa cujus sensum etiam occupatissimus fuit *Jansenius*, ne videlicet universali gratiæ videatur favere, ostendit tamen *Petavius*, cum turpiter lapsum & hallucinatum esse in eo, nec Augustini mentem esse adsecutum, sed eam perversa neque consideratâ satis interpretatione detorsisse, inter æterna observans, quod quam-maximè huc pertinet, Augustinum ibi non nudam ac solum nominâle liberum arbitrium, sed addidisse *DEI vocationem*, id est, *primam gratiam & inspirationem*. Alia plura, quæ circa hoc Testimonium uberius contra *Jansenium* notavit *Petavius*, brevitate causa prætermitto, ut & cætera ex Augustino loca, quæ his conjunxit, nobis hæc triade nunc contentis.

Et postquam in gratiam partis adversariæ tres illos repetiit modos, quibus ex Augustino verba Pauli de universali voluntate DEI dixit explicari posse *Jansenius*, hæc additâ animadversione, non necessum esse ad illa nos confugere, *velut laborantis ac periclitantis sententia subsidia*; in se suscepit demonstrandum, Augustinum in eâ perpetuò fuisse sententia, *quod DEVS generalem & antecedentem omnium servandorum voluntatem habuerit*, qualem scilicet omnes Græci Patres & antiquiores Latini, ac paucis exceptis hodieque omnes Theologi Catholici DEO ac CHRISTO tribuat. non licet hæc utpotè proluxa nimis, huc exscribere; sufficiat locum cognovisse, ubi contra *Jansenium* id per partes explicatur, addito etiam illorum Ecclesiæ Doctorum consensu, qui post Augustinum hanc tractarunt Controversiam. Ut unum adhuc addam, *Ignatius der-Kennis*, ejusdem cum *Petavio* Societatis, in Disputationibus de *DEO Vno, Trino Creatore*, ^{Disp. 12. de Provid. Dei, c. 3. p. 236.} pari ferè modo sententiam Augustini contra *Jansenium* & ejus adsecclas explicat & defendit inter alia de testimoniis Augustini, quæ universalem DEI voluntatem videntur infringere, & aliquam inducere gratiæ particularitatem, hanc in margine suppeditans observationem, *Augustinum negare sensum, quo Pelagiani volebant, DEVM velle omnes homines salvos fieri, non ipsam adsertionem sanè intellectam*; id est, prouti in ipso Textu explicat, *restrixisse tantum Pelagianis in eo, quod dicerent, liberi Arbitrii viribus homines posse salvari, & DEVM eos velle salvari, eo ipso, quod liberum eis dedisset arbitrium.* Observationem hanc

vid. D.
Calov. de
Syncret.
pag. 259.
Quæst. 68.

hanc non esse de nihilo, neque habendam insuper, ii cogentur agnoscere, qui orthodoxiam Augustini eunt defensum, de eo solliciti ex debito, ne Doctor hic Ecclesiæ augustissimus & gratiæ DEI contra hostes eius vindex gloriosissimus videatur inconstans & sibi ipse contrarius fuisse. Atque id etiam observarunt Doctores Evangelici, mentem Augustini accuratius aliquanto indagantes, ita ut nullum amplius esse possit dubium, quin Pater hic Sanctus verum Apostoli sensum de universali voluntate & gratia DEI habuerit & firmiter tenuerit.

Sequitur nunc Propositio Bellarmini *sexta* de Auxilio sufficienti ad resurgendum à peccato, quam si voluit intellectam de statu non primæ Conversionis, sed pœnitentialis à peccato resurrectionis, quoad vocabulum *Auxilii* nos Evangelicos sibi habet consentientes. Quia verò in *recognitione* inter Authores, quorum placita in hujus *Quæstionis* tractatione se non omnino & absque omni exceptione amplecti protestatur, Augustinum quoque recenset, cujus de Pharaonis induratione sententiam videtur habere aliquatenus suspectam & improbabilem, ideo quid de eâ statuendum sit, breviter videbimus. Equidem in explicatione Propositionis *septimæ*, eandem Augustini sententiam inter objectiones ponens, conciliari studuit cum aliis ex eo testimoniis. Sed dum post in *recognitione* plenum ei noluit assensum præbere, videtur aliquam in eâ agnovisse difficultatem, respectu cuius duxit consultum ab eâ manum abstinere. Operæ igitur non planè nullius erit pretium, in mentem sancti Doctoris accuratius inquirere. Id autem meliorum cum successu fieri non potest, quam si integer contextus, unde pauciora Bellarminus depromsit, inspiciatur, qui sic habet: *Legimus in Exodo, obduratum est cor Pharaonis, ut tam evidentibus signis non moveretur. Quod ergo tunc Pharaon non obtemperabat præceptis DEI, jam de supplicio veniebat. Non autem quisquam potest dicere, obdurationem illam cordis immerito accidisse Pharaoni, sed judicio DEI retribuentis incredulitati ejus debitam penam. Non ergo hic illi imputatur, quod tunc non obtemperaverit, quandoquidem obdurato corde obtemperare non poterat, sed quia dignum se præbuit, cui cor obduraretur, priori infidelitate. Sicut enim in his, quos elegit DEVS, non opera, sed fides inchoat meritum, ut per DEI munus operentur bene; sic & in his, quos damnat, infidelitas & impietas inchoat penam meriti, ut per ipsam etiam penam operentur male.*

Hæc verba posteriora, quæ Bellarminus omisit, si ritè attendisset, vix quidquam superfuisset, quod ejus consensum in hoc etiam retardare potuisset. Sed & in antecedentibus sunt aliqua, quæ dubitare non sinunt, quo minus pie de DEI bonitate Augustinus sensisse sit credendus. Notanter nimirum scripsit, quod Pharaon *tunc* non obtemperabat, per particulam *tunc* tempus obdurationis Pharaonicæ distinguens. Videlicet, varia DEUS præmiserat gratiæ sufficientis testimonia, quibus cor Pharaonis & Ægyptiorum jure debebat emolliri. Habebant ad tempus non breve Josephum, singulari Divinâ dispensatione missum, cum totâ Patris domo & familia non multo post sequente ita ut vera fidelium Ecclesiâ, sine dubio non omnino muta & ab omni cultu publico remota, domicilium & sedem suam habuerit in Ægypto. Et ubi hic DEI populus gravi persecutione posteris temporibus, Josephi beneficiis ingrata oblivioni traditis, fuit pressus & variis afflictionum modis tantum non planè oppressus, misit Moysen & Aaronem cum manu miraculosâ, cor & animum Pharaonis efficaciter tactura, quod etiam non omni caruit successu. Quia autem Pharaon cum suis DEI digitum ex ipsa Magorum confessione agnoscens, voluntati tamen ejus & mandato noluit obtemperare, sapiusque à Moysè admonitus in Pace populum dimittere, de *Supplicio veniebat*, ex Augustini sententia, *ut signis tam evidentibus non moveretur, meritoque id ei accidebat, DEO penam incredulitati ejus debitam retribuente.* Hinc cætera etiam Augustini verba intelliguntur, scribentis de Pharaone, *illi non fuisse hoc imputatum, quod tunc non obtemperaverit; videlicet, non solum, quia antecedeabant plura, quorum respectu DEUS cor Pharaonis obdurari permisit, ita ut sibi relictus, DEO gratiæ manum retrahente, obtemperare non posset amplius.*

Atque sic alibi etiam docuit Augustinus, nominatim in opere *Quæstionum octoginta trium*, ubi leguntur sequentia: *De Pharaone respondetur facile, prioribus Meritis*

Meritis, quibus adfluxit in regno suo peregrinos, dignum esse effectum, cui cor obduratur, ut nec manifestissimis Signis DEI iubentis crederet. Et quibusdam interpositis, Numquid latebat Pharaonem, quantum boni consecuta fuerint terra per adventum Iosephi? Illius ergo rei gesta cognitio fuit ejus vocatio, ut populum Israel misericorditer tractans non esset ingratus. Quod autem huic vocationi noluit obtemperare, sed exercuit in eis crudelitatem, quibus humanitas & Misericordia debebatur, pœnam meruit, ut illi cor induraretur, & tantam mentis cacitatem pateretur, ut tot & tantis tamque manifestis DEI Signis non crederet, quo posset ejus supplicio sive obdurationis, sive visibilis ultime submersionis crudiri populus, cujus afflictione & occultæ obtusionis, & manifesta submersionis meritum sibi compararet.

Satis clarè mentem suam expressit Augustinus de difficili hâc Quæstione, quod etiam præstitit in Quæstionibus ad Exodum, ex professo tractans eam, sequentibus verbis: *Assidue dicit DEVS, indurabo cor Pharaonis, & veluti* Quæst. 18.
causam infert, cur faciat hoc, & implebo Signa & portenta mea in Ægypto, tanquam necessaria fuerit obduratio Pharaonis, ut Signa DEI multiplicarentur vel impleverint in Ægypto. Virtus ergo DEVS bene cordibus malis ad id, quod ostendere vult bonis, vel quod facturum est bonis, & quamvis uniuscujusque cordis in malitia qualitas, id est, quale cor habeat ad malum, suo fiat vitio, quod inolevit ex arbitrio voluntatis; & tamen qualitate malâ, ut huc vel illuc moveatur, cum sive huc sive illuc malè moveatur, (ex) causis sit, quibus propellitur animus, quæ causa ut existant vel non existant, non est in hominis potestate, sed veniunt ex occultâ providentia, justissimâ planè & sapientissimâ, universum quod creavit dispositionis & administrantis DEI. Ut ergo cor tale Pharaon haberet, quod patientiâ DEI non moveretur ad peccatum, sed potius ad impietatem, vitii sui proprii. Quod verò facta sunt ea, quibus cor suo vitio tam malignum resisteret jussionibus DEI, (hoc enim est, quod dicitur induratum, quia non flexibilitèr consentiebat, sed inflexibilitèr resistebat,) dispensationis fuit Divinæ, quæ cordi tali, non iusta solum, sed iusta evidentèr pœna parabatur, qua timentes DEVM corrigerentur. Tandem subiungit, Videndum est sane, virum sed etiam possit accipi, ego indurabo, tanquam diceret, quàm durum sit, demonstrabo. Hanc explicationem postremam etiam Augustinus problematice tantum, & quasi non omninò improbabilem, multò minus analogiæ fidei & phrasi scripturæ contrariam proponat, digna videtur tamen, quæ non planè rejiciatur, sed uberioribus ansam præbeat Meditationibus, ad Institutum præfens non imperinentibus.

Parens sic, spero, mens Augustini & sententia ejus orthodoxa de induratione Pharaonis, quæ multis aliis difficultatibus etiam hodiè videtur obnoxia. Id non omninò prætermittendum est, Iansenium hic quoque aliam indagasse viam, verba Augustini in explicatione sententiarum quarundam Epistolæ ad Romanos enucleandi post Bellarminum, quem præter Vasquezium citat, putans, eorum sensum longè alium esse, quàm verba præ se videantur ferre. Nam, subiungit, quamvis rectè colligatur inde, quod sufficienti Gratia careant omninò, qui corde obdurato omninò non possunt obtemperare, quod Augustinus dubitavit nunquam malè tamen infertur illum obdurati cordis actum, quem ei dicit non imputari, non fuisse peccatum, nam ex cœcatorum atque obduratorum actiones malâs, qui præceptum vel cœcitate, vel impotentia non possunt implere, vera esse peccata, pœnis etiam, adeoque damnatione persequenda, semper & post scriptum librum illum, & in ipso eodem libro satis apertè docuit. Et quia existimat Iansenius, qui hunc Augustini locum rectè & genuinè cupiat intelligere, quorundam ejus principiorum debere recordari, post cætera id monet observandum, quod Augustinus, cum istum scriberet librum, illo adhuc tenebatur errore, quo putabat ita istam primævæ felicitatis libertatem periisse, ut tamen quædam re mansissent reliquæ, ex quibus arbitrium in utramque partem esset liberum, ut crederet vel non crederet, quamvis gratia libertatem & potestatem ad operandum deberet adferre, Augustino ipsomet in libro de Prædestinatione Sanctorum rectè. Hoc ubi laboravit ex ipso operis textu ostendere Iansenius, exinde putat

Tom. III.
lib. 3. c. 12.
pag. 348.
& seqq.

Q. 110
107
108
109
110

c. 3. & 4.

con-

constare, Augustinum ex illo errore totam seriem operum bonorum revocare ad fidem tanquam ad liberi arbitrii meritum, & e contrario totam seriem operum malorum, quæ ex obduratione sequuntur, revocare ad infidelitatem primam, quâ nolunt credere, tanquam ad meritum liberi arbitrii; reliqua verò opera, sive bona, sive mala, non tam vult esse nostra, quàm Divini Muneris & Supplicii, quo bona & mala opera ex promerito Divinæ gratiæ beneficio & obdurationis iudicio consequuntur. His iterum uberius expositis addit, hanc suo iudicio esse veram ac germanam loci illius explicationem, Augustini principiis omnibus conformissimam; quæ quamvis falsa sint, subjungit tandem *Jansenius*, & ab ipso retractata eò quod arbitrium post originalis peccati infirmitatem non magis liberum sit ad credendum, quàm operandum, sed utrumque per Spiritum Fidei & charitatis debeat dari; neque minus primâ infidelitas, quàm obduratio ex originalis peccati supplicio consequatur, genuinam tamen Augustiniani sensus explicationem continent.

Hæc *Jansenius* suis inserviens hypothefibus semel receptis ad defendendum, aliqua dicens ex vero, non tamen sine labis mixturâ & contradictione manifestâ. Nimirum recte scripsit, & quidem ex Augustini sententia, obdurati etiam cordis actum esse peccatum aternâ damnatione dignum; malè autem, & si res ritè ponderetur, contradictoriè, ac insuper etiam contra mentem Augustini, ubi statuit, gratia sufficienti omninò carere, qui corde obdurato omninò non possunt obtemperare. Quomodo enim Justitia DEI eos punientis in aeternum defendetur, qui omninò caruerunt sufficienti gratia, & omninò non potuerunt obtemperare? Hæc certè simul stare non possunt, nec ullâ ratione inter se conciliari, omni carere gratia ad obtemperandum, & tamen propter inobedientiam damnari. *Augustinum* quoque ab hæc sententiâ procul abesse, quæ reprobis DEI gratiam sufficientem denegat, ex iis constat, quæ supra capite peculiari de gratiæ sufficientis efficacia prolixissimè sunt adducta, quod Bellarminus etiam in præsentî Controversiâ occupatus ad Propositionem septimam ex Augustino studuit evincere. Videlicet non omnimodam & absolutam obediendi impotentiam in reprobis agnovit Augustinus, quæ nullâ omninò ratione possit superari, sed hypotheticam certis conditionibus circumscriptam, per quam posita mentis perversitas in homine reprobo impossibile est vel rectius videtur, ut Divino se subjiciat nutui, ordinemque ab eo præscriptum observet, quod ex adductis paulò ante testimoniis de Pharaonis induratione factis est manifestum. Quæ subjungit *Jansenius* de errore Augustini circa fidem ex libero hominis arbitrio ab ipso retractato, benè quidem se habent, sed dum ritè hic adplicentur, inquiri posset, nisi mens verborum, de quibus egit Bellarminus, jam esset indicata sufficienter, eque parallelis illustrata.

Igitur ad ipsum nunc redeo Bellarminum, ejusdemque septimam, cujus modo est facta mentio, Propositionem, quæ uti sano sensu accepta non reprobatur, ita dum in ejus explicatione provocat ad diversa Augustini ex opere de *Natura & Gratia*, item de *Gratia & libero Arbitrio*, item ex Commentariis in Psalmos testimonia, quæ Auxilii sufficientiam non solum ad vitanda peccata, sed insuper etiam ad implendam legis Divinæ Præcepta videntur probare, ab ipso Bellarmino, ubi hanc Quæstionem tractat ex professo, reproducta ostendendum erit suo tempore, cum illuc devenietur, id minime Augustinum intendisse, eumque ab hoc errore immunem omninò fuisse. Verba CHRISTI de Judæorum cecitate & ab Augustino ritè sunt explicata, & à Bellarmino adplicata, nullamque præterea desiderant operam. Neque omninò impertinentè Augustini de incestu Lothi cum filiabus sententiam justo mitiorem sub examen vocavit Bellarminus, nisi quod in modo ejusdem & sibimetipsi contradixit vel scripsit, ac quoad originalis peccati poenam Augustino alienam planè imposuit opinionem, ut paulò post ex ipso ostenderetur Bellarmino. Quæ præterea ejusdem Instituti causa ex opere Augustini de *libero Arbitrio* ante motam à Pelagio controversiam contra Manichæos scripto ad emolliendum originalis peccati reatum adduxit Bellarminus, aliam planè exhibent sententiam, si ipsius Augustini verba attendantur quæ non planè nihil immutata Bellarminus, adque suam

vid. D.
Danh.
Theol.
Conf.
p. 109.

sua mentem composita exhibuit lectori. Ea plenius in loco leguntur ita: *Cum ubique sit præsens, qui multis modis per creaturam sibi Domino servientem vocet a- versum, doceat credentem, consoletur sperantem, diligentem exhortetur, conantem adjuvet, exaudiat deprecantem; non tibi deputatur ad culpam, quod ignoras invitus, sed quod negligis querere, quod ignoras, neque illud, quod vulnerata non colligis membra, sed quod sanare volentem contemnis. Ista tua propria sunt peccata. Nulli enim homini ablatum est scire utiliter, quod inutiliter ignoratur, (NB. ad marginem notatur, aliter alibi hæc legi, scilicet, querere, quod ignorat inutiliter) & humiliter confitendam esse imbecillitatem, ut querenti & subsequenti subveniat ille, qui nec errat, dum subvenit, nec laborat. Nam illud, quod ignorans quisque non rectè facit, & quod rectè volens facere non potest, ideo dicuntur peccata quia de illo libera voluntatis peccato ducunt originem, istud enim præcedens ista meruit sequentia. Nam sicut linguam dicimus non solum membrum, quod movemus in ore, dum loquimur, sed illud etiam, quod hujus membri motum consequitur, id est, formam tenoremque verborum, secundum quem modum dicitur alia lingua Græca, alia Latina; sic non solum illud dicimus peccatum, quod proprie vocatur peccatum libera enim voluntate & à sciente committitur, sed illud etiam, quod jam de hujus supplicio consequatur est necesse.*

In prioribus quidem hujus testimonii verbis videtur Augustinus de originali peccati reatu mirius aliquantò judicasse, sed, quod ex locorum similibus post hæc adducendorum & contra falsos interpretes vindicandorum collatione fiet manifestum, id intellectum noluit de reatu in se considerato, verum quatenus propter CHRISTI redemptoris sufficientissimi meritum nemo hominum respectu originalis peccati solius, sed peccatorum id consequentium, in specie, peccati Infidelitatis, ejusdemque finalis damnatur & reprobat. Hujus distinctæ considerationis tam clara præbet Augustinus in his verbis documenta, ut magis clara & perspicua non potuerit. Atque sic etiam in antecedentibus scripsit, quorum porro provocat Bellarminus, *Quid peccat in eo, quod nullo modo potest caveri?* Loquitur nimirum hic etiam de peccato non originali, quod nobiscum nascitur, sed peccatis actualibus, ad quæ vitanda ipse Bellarminus docet auxilium sufficiens & necessarium hominibus à Divinâ Benignitate præstari, in quo Evangelicos sibi omnino habet consentientes. Falso autem & præter debitum Bellarminus hanc Augustino adscribit sententiam, quasi statuerit, *illa sola verè ac proprie dici peccata, quæ per liberum arbitrium posuit vitari*, quia non solum supra aliud circa descriptionem peccati originalis fuit ostensum, sed & infra idem circa descriptionem pœnæ & meriti ejusdem ex Augustino demonstrabitur, imò etiam ex testimonio proximè citato contrarium planè patet, dum originale peccatum proprie vocat peccatum, actualia verò de supplicio ejus consequi dicit, & quod sæpissimè alibi etiam incurrat, simul pro pœnis peccati originalis habet. Eundem habent quoque sensum, quæ Bellarminus partim ex opere *de peccatorum meritis & remissione*, partim ex opere contra Faustum adduxit.

Sequuntur alia septem Augustini testimonia, ad quæ ab aliis pro gratiæ DEI insufficientiâ è diversis ejus scriptis objecta Bellarminus respondere tentat, ubi quamvis thesin suo sensu bonam defendit, tamen hic & ibi delabitur ad aliqua quæ censuram merentur, & in quibus ab Augustini mente dissentit. Et quidem in responsione ad *tertium* nescio quid velit, distinguens inter peccata singula & omnia. *Qui* enim adjutorium DEI necessarium habet ad omnia peccata vitanda, non video, quomodo ei possit denegari adjutorium DEI necessarium ad singula? *De gratia habituali*, quam hic iteratò inculcat Bellarminus, supra ex Augustino dictum est, unde huc desumi potest informatio. In responsione ad *quartum* persuasioni internæ adscribit velle credere & converti, quod insufficienter dici ad mentem scripturæ & Augustini, ex antecedentibus itidem sufficienter constat. Ad *quintum* circa descriptionem sententiæ Pelagianorum pertinet, quod supra ex *Petavio* fuit observatum, accusante videlicet Bellarminum, quasi mentem Pelagianorum minus dextrè proponentem. Tandem ad *septimum*, uti potest aliquà ratione & modo defendi, quod scribit, DEUM absolutâ voluntate velle salvare multos, utpotè quod

funda-

fundamentum videtur habere in gratia DEI extraordinaria, de qua aliter planè quam de ordinaria sentiendum est; ita dum addit è contrario, *DEVM absolutè voluntate alios non velle salvare*, contra Justitiam ejus & bonitatem summam atque infinitam pugnat; ad quam Augustinus semper hoc negotium tractans provocat. Horrendum quoque est, quod Augustinus Juliano tanquam è principis doctrinæ, cui adhærebat consecrarium objecit, nullatenus autem, quod Bellarminus vult, adprobavit, *DEVM benevolentiorē omnibus impiissimis & sceleratissimis, hominibus, quam innocentissimis & ab omni labe peccati purissimis esse*. Quod enim exempli loco infantes christianorum sine Baptismo decedentes adducit, præ quibus Paulo persecutori gravissimo, Matthæo infami publicano Magdalena peccatrici (ut vulgò putatur) magnæ, Latroni ob maleficia in crucem acto fuerit benevolentior, hypothesi de infanrum non baptizatorum damnatione inmittitur, de qua quid ex communibus Augustini principis ad analogiam fidei reductis statuentum, capite peculiari supra est indicatum, ut proluxa hic repetitione non sit opus.

pag. 76
& seqq.

Non silentio hic damnanda videatur nova lis inter *Norisum*, Doctorem nuper Patavinum, & ejus Antimachos, qui diversis contra eum scriptis insurrexerunt nominatim verò *Risbrochium* sic dictum, qui circa hanc Quætionem *Norisio* Pelagianismum diversis sex capitibus adscripsit, & quamvis ad Augustini auctoritatem is provocavit, ab ejus sententia illum discedere suscepit demonstrandum. Dogma hoc Pelagianum ex vindiciis Augustinianis ita describit, *CHRISTVM redemptorem non abstulisse omnino privationem gratiæ sufficientis, nec restituisse illud genus auxilii generaliter omnibus hominibus dati in hoc statu naturæ reparatæ*. Quod si verum est, inquit *Risbrochius*, CHRISTUS non redemit totum genus humanum à peccato originali, quia magnam hominum partem reliquit sub privatione auxilii sufficientis, auxilio Adami in statu Innocentiæ proportionaliter respondentis. Verba *Norisii* sequentia exhibet, *In statu naturæ lapsæ non omnibus dari, nec semper præsto esse illud adjutorium, aliàs oratio esset superflua*. Quæ verba, scribit porro *Anti-Norisius*, ultima augent difficultatem, & restringunt auxilium ad solos fideles, qui DEVM cognoscunt, & orare sciunt; quod cum infideles facere nesciant, quia carent fide, omninò destituuntur auxilio.

cap. 7.

Deinde, ita ex hypothese *Norisiana* argumentatur *Risbrochius*, fidelibus non datur ullum sufficiens auxilium, nisi petatur ab iis; unde sequitur, CHRISTUM non liberaliter & gratis per sanguinem suum illud nobis restituisse, sed dependenter ab orationibus nostris, quæ nova certè & periculosa sunt Dogmata. Et quia *Norisius*, ut dixi, provocat ad Augustinum, adfirmantem, *Gratiam ad singulos actus virtutis dari, non tamen omnibus ministrari*; præterea, *neque fidem posse hominem movere ad petendum auxilium Divinum ad hoc*, ut possit implere Præcepta, *nisi DEVS infundat gratiam actualem, quâ moveatur homo ad orandum*, ideò contrarium ex eodem demonstrare fatagit *Risbrochius*, hanc consequentiam ex posteriori Dogmate necens: *Hoc accepto sequitur*, parvulos non habere remedium necessarium ad salutem consequendam, cum orare non possint; undè si non sunt orationis capaces, neque remedii compotes erunt. *Ex priori etiam hoc ulterius deducit*: Si manet in nobis illa privatio sufficientis gratiæ ad *Præcepta servanda*, nec est sublata per merita Christi redimentis, *sequitur*, etiam manere ad peccata commissa per Penitentiam delenda; undè nec ad cavenda futura, nec ad remittenda præterita paratum habemus auxilium sufficiens. *Hoc accepto, sequitur Pelagianus error*, imò peior Pelagiano, quia Pelagius, quamvis negaret necessitatem gratiæ ad peccata futura cavenda, non negavit tamen ad peccata jam commissa per Christi sanguinem remittenda, quemadmodum tradit Augustinus in opere de *Naturâ & Gratia*, uti etiam de *Gratia & libero arbitrio*; ex cujus iidem opere de *Prædestinatione Sanctorum* *Norisio* opponit *Risbrochius* exemplum Centurionis, qui etiam ante Baptismum, inquit, inchoatâ quâdam fide imbutus *donabat & ornabat*, ubi prius ponitur *donabat*, quam *orabat*. Igitur ex illâ fide initiali oriebantur Dona & Eleemosynæ, independenter ab actuali oratione; atque adeò servabat Centurio præceptum charitatis & Misericordiæ donando. Urgeo, scribit porro *Risbrochius*, locum Augustini, & premo

premo Notum: *Quâ ratione* antecedente impetravit Centurio illam Fidem, per quam didicit donare & orare; nam ante Fidem non agnoverat Deum, quem oraret? *Prius est enim credere, quam orare.* Sic Augustinus ipse ab initio operis Confessionum ad Deum: *Quis Te invocat, nesciens te? quomodo invocabunt, in quem non crediderunt? Quæram te, Domine, invocans Te, & invocabo credens in Te, prædicatus es enim nobis.* Tunc appositè: *Invocat te Fides mea, quam dedisti mihi, quam inspirasti mihi, per Humanitatem Filii tui, per Ministerium prædicatoris tui.* Exindè sic iterum argumentatur *Anti-Norisius*: Si ergò Deus donat & inspirat Fidem per Gratiam suam liberalem, *per Humanitatem Christi*, sine ullâ oratione antecedente, quare hominijam credenti non dabit Gratiam necessariam *ad servanda Præcepta* independenter ab oratione? Non sunt hæc tamen Errata graviora, scribit porrò *Risbrochius*. Illud est gravissimum, quod sequitur ex doctrina *Noris*, videlicet, hominem sub Fide constitutum in eo statu similem esse ei, qui est sub lege, & non posse pro tunc adimplere *Præcepta*, quemadmodum nec ille, qui est sub lege; & utriusque eandem esse rationem, unde deducitur, fidelem in eo statu destitui auxilio sufficienti *ad observationem mandatorum*. Alia his subjungit *Norisi* verba *Risbrochius*, ad eundem Pelagianum errorem pertinentia, quibus rejiciendam dixit sententiam statuentium, *Gratiam proximè sufficientem semper adesse, nec unquam obligare legem, nisi adsit Gratia adjuvans*; hæc addita observatione, *Norisi* tenuisse novitatem & asperitatem suæ Doctrinæ, atque ut notam (novitatis) subterfugeret, instar Sepiæ infusò analogiæ atramento tegere se voluisse, & delusis elabi oculis, idest, posuisse terminos *Gratiæ proximè sufficientis & adjuvantis* ambiguos, dum à lege Gratiam excludit, eique negat adnexam, inferuisse verò *auxilium remotum commune*, omnibus etiam infidelibus à Deo datum, ne videatur eo privare aliquos, & ut omnes cum illo possint *aliquo modo* servare Præcepta legis urgentis? Hæc etiam ubi *Norisi* ex Augustino, consentientibus *Fulgentio & Prospero*, confirmare velle ostendit *Risbrochius*, suâ semper insertâ Epicrisi, quam adscribere integram non licet; de eo quoque effugio agit, quo uti posse *Norisi* putat disputantem de necessitate *Gratiæ pro singulis & omnibus momentis & occasionibus*, de quibus Quæstionem esse dicit *Risbrochius*, utrum homo, quoties obligat Præceptum, paratam habeat Gratiam ad observationem illius in statu naturæ reparatæ? Et hæc sunt *momenta & occasiones*, inquit, de quibus loquimur cum omnibus Theologis & Patribus, & Augustino, non deesse homini auxilium *Gratiæ sufficientis, sine quo nequit observari præceptum*; secus enim vel non peccabit auxilio carens necessario, vel peccabit in eo, quod vitare non potest. Utrumque est Augustini, inquit *Risbrochius*, qui de primo docet in libro *de Correctione & Gratia*, ne Adamum quidem & Angelos sine auxilio *Gratiæ* mereri aut demereri potuisse; de posteriori autem in opere *de libero arbitrio*, neminem peccare in eo, quod cavere vitareque non potest, eaque illius constans est doctrina, quam ab eodem quoque tradi dicit in opere contra Julianum. Ut autem ostendat etiam errandi occasionem *Norisi* præbitam, eam putat esse frequentem *necessitatis Gratiæ* mentionem in Augustino, & argumentum contra Pelagianos peti- tum *ex oratione*, ad probandum, Gratiam esse necessariam, nec esse ex Meritis. Hoc quod est verissimum, inquit *Risbrochius*, arripienti Notis persuasit sibi, Augustinum voluisse, *ut omne auxilium Gratiæ esset effectus orationis nostræ, ita ut nullum nobis concedatur auxilium, nisi per orationes actuales*, & contendit, necessarium semper esse, præmittere orationem ante impetrationem *Gratiæ*, ut hac ratione adpareat, falsum esse Dogma Pelagianum; *quasi illud aliter refutari non possit*. Et hanc esse putavit Augustini mentem, in quo nos ab eo discrepamus, & omnes Catholici debent discrepare.

Nam ut Augustinus refelleret Pelagii hæresim, satis erat probare, *principium & facultatem bene operandi & nitendi ad salutem non esse in natura*, quandoquidem à Deo petebatur ultra naturam, qualis erat Gratia; quæ dum petebatur, tanquam necessaria naturæ, adparebat, non inesse naturæ, nec intra illius vires contineri. Ad hoc autem satis erat monstrare, *Gratiam peti & impetrari sæpè à Deo ac communiter*, non verò ut omnes & singulæ *Gratiæ* peterentur à Deo. Hoc ubi pluribus deduxit *Risbrochius*, variis etiam Augustini testimoniis usus, ut inconsequentiam consequentiæ *Norisi* ostenderet, ad absurdum quoque cum adigere laboravit, inde sequi putans, non præstari Gratiam iis, qui non petunt, nec cogitant de petendo;

Oooo

tendo;

tendo; cum certissimum sit, *Deum non cogitantes excitare, aliud agentes movere, averfos convertere, resistentes vincere, reluctantes trahere, & obstinatos interdum impellere ad bonum.* Ipsemet Augustinus, inquit, testis sit, & Exemplo, & scriptis. Quoties vocatus etiam restitit Deo per Matris lacrymas, per Ambrosii verba vocanti, donec, cum minus fortasse cogitavit de eo, se Deo devovit. Audiamus eum ex opere *de libero arbitrio*, ubi ponit, *Deum multis modis operari salutem nostram*, & disertè ait, *Eum averfos vocare*, distinctè ab eo, qui deprecatur, cum

Lib. I. c. 19.

postea dicat, *quod exaudiat deprecantem.* Ita in opere contra duas Pelagianorum Epistolas scribit. *Quàm multi quotidie inimici Christi subito occulta (quadam) Gratia trahuntur ad Christum; idque probat exemplo Pauli, quando spirans eadem pergebat ad mactandos horrenda Mentis cœcitate & furore Christianos.* Plura ibi habet *Risbrochius* ex Augustino, additis pluribus aliis, per quæ *Norisium* erroris convincere satagit intolerandi, quæ omnia si ad lancem *Veritatis Evangelico Augustiniane* adpendantur, Romanos intra & extra muros in hoc Fidei capite peccari observabitur; & uti aliàs mulus scabere solet mulum, ita hi fratres cadmæi mutuis tantùm non planè se vulneribus conficiunt, dum alter alteri impingit errores, neuter à crimine liber. Accusavit *Norisius* in Vindiciis Augustinianis inter alios Cardinalem *Toletum*, quod Commentario in Epistolam Pauli ad Romanos, ab *Augustini sententia de Prædestinatione recedens, ad Semipelagianos miserè declinaverit.* Et quia non ita pridem *Ludovicus* quidam *Domus*, Episcopus Eduensis in *Historia Cardinalium*, laboravit, *Sadoletum* liberare ab hac accusazione, provocavit ad coactoneum *Sadoletum* Cardinalem *Contarenum*, à quo reprehensus fuerit per literas ob id ipsum *Sadoletus*, quod non satis pro dignitate de Augustini sententia locutus sit, *Sadoletus* id agnoscente, & de semetipso sic scribente, *se in sententia de libero arbitrio non omnino adfentiri Augustino, utpote qui libertatem voluntati nostræ auferat perspicuè, dumque Dei Gloriam maxime velit complecti, videri ipsum ei potius aliquid derogare, quàm quod videatur tribuere, hoc etiam addicte, Augustinum, in extremam & remotissimam sententiam, contentione disputandi magis, quàm considerata & quieta ratione adductum.* Hæc accusatio *Toleti* Cardinalis adco graviter habebit

p. 149. & seqq.

Prodr. Velit. p. 161. & seqq.

Norisii Antimachos, *Neuserum* inprimis & *Risbrochium*, ut ille quidem concoquere non potuerit, hominem Purpuratum, Romanis Pontificibus charum, ac præcipuis illo tempore, quo vixit, sacre (rectius, facerrimæ) Purpuræ lumibus, quorum nomina prolixo ordine ad pompam recententur, & omnibus ferè illius temporis hominibus literatis arctissimo conjunctum vinculo, & quæ alia ad singulare Elogium pertinere videbantur, *Semipelagianum* fuisse, cum libri ejus ab omnibus viris doctis fuerint publicè adprobati, ac nominatim in Commentario ad hanc Epistolam Pauli cum latere errorem, quem alii, & quidem *Reginaldus Polus*, cum *Marcello Cervino*, quibus sine dubio liber fuit in manibus, non observarint & censurâ perstrinxerint, quod tamen à *Contareno* factum potest sufficere, hoc addito, *Indicem Librorum prohibitorum* in Hispania editum in eodem *Sadoleti* opere alium corrigi jussisse errorem, quo *Christum, qua homo est, Dei filium esse adoptivum* non semel ibi scripsisse dicitur, quod in gratiam *Norisii* contra *Neuserum* nunc quidem satis esse videtur; hic autem, *Risbrochius* videlicet, præterquam, quod *Toletum*, breviter quidem vindicare ab hoc errore Semipelagianismi in *Anti-Norisio* studuit, insuper ex jure Talionis, & quidem cum aliquo usu & factu, ut loqui solent hodie, ei non *Semipelagianismum*, sed, ut cum scenore recipiat accusationem institutam contra *Toletum*, ex Ecclesiæ cardinibus antecedente seculo non postremum, ipsum *Pelagianismum* diversis sex capitibus prolixissime adscripsit, injuriam facerrimæ inlatam Purpuræ hoc etiam modo largiter se ultum esse existimans. Ego post historicam hujus utriusque certaminis recensionem ex amplissimis Disputationibus breviter excerptam, ne lectoris gratia abuti, aut ejus judicio hic etiam videar diffidere, nihil amplius addo, quàm, quod in *Adpendicibus* hinc indè insertis non semel hactenus fuit observatum, ex ante dictis constare, quinam radii pertineant ad confirmationem *Veritatis*

p. 341. & seqq.

Evangelico Augustiniane, utpote quales hic etiam licet observare, & quomodo dissipari queant nebulæ errorum, quæ maculas in Sole nostris præbent oculis.